

Twènterlaand en -leu en -spraake

Maondblad vuur 't Twèntse volk

(OFFICIEEL TIEDSCHRIFT VAN 'N TWÉNTSEN SCHRIEVERSBOOND)

Ne zaak van 'n ooln stèmpel
Da's zeker en gewis
Is veur de Tukkers
De beste reclame dee d'r is

Dat is:

J. H. Smit - Hengelo

HERENKLEDING

Willemstraat 46 - Telefoon 3777

**HET SPEELGOEDPALEIS
TEUTELINK**

Enschedeestr. 22 - Tel. 2814 - Hengelo

Boerenleenbank
OOTMARSUM

3%^orente van alle direct
opvraagbare spaargelden
Telefoon 200

De zaak waar U altijd slaagt. Oldenzaal

Klaant'n van BISCHOFF
Bint almaal vol lof
Ne dame of heer . . .
Ze komt aaltied weer
want:

Bischoff

het 't beste wat er is!
Aowertuugt ow van disse waarheed

Sturka

SPORTKLEDING

VOOR HET HELE GEZIN

KUIPERS

Hengelo - Telgen 21

Herenkleding, hoeden, modes
aparte genre

oostvogel
sinds
1795

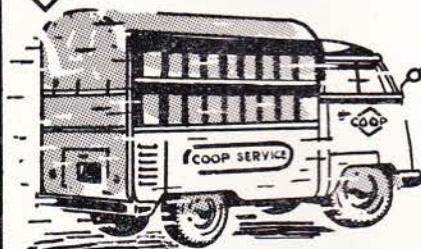
Haverstr. 1 - ENSCHEDE - Hengelsestr. 9

Spaar bij de

**Boerenleenbank
HAAKSBERGEN**

Kassier: H. H. Rouwenhorst

CO-OP service voor huisbrandolie

Voor uw oliehaard levert de coöperatie
huisbrandolie en petroleum.
Vraag inlichtingen bij de afd. Brand-
stoffen van deze coöperaties:

Coöperatie

ALMELO Stationsempement Tel. 3904
„Enschede“ u.a. Tel. 8185 } Industrie-
ENSCHEDÉ „Voorhoede“ u.a. Tel. 8633 } weg

GOOR v. Kollaan Tel. 620 of 454
HENGELÓ
Waarbekenweg 65 Tel. 2260

Als U van mooie kousen houdt koopt dan

ten Cate Nylons

Gulden Hert en *Silver Hert*

Coöp. „DE LANDBOUW“ w.a.
GOOR

Het adres voor: Mengvoeders onder C.L.O.-contrôle
Meststoffen, Kruidenierswaren,
Brandstoffen, Bestrijdingsmiddelen en
Landbouwwerkzaamheden

In gaans Twènterlaand
haalt ze de

KINDERKLEER bij

J
A
N
B
U
D
D
I
N
G
H

JoWeCo

MARKTSTRAAT 34 — ALMELO

A'j spul koopt met
NICO'S JUFFERKE
koop ie good spul!

Nico ter Kuile & Zn., n.v.
ENSCHEDÉ

SKODA ■

Standaard f 4995.-
Luxe f 5450.-

Dealer voor Hengelo en omstreken

Garage G. ORDELMAN

MARSKANT 8, telefoon 3898, Hengelo.

Laot oe nich benaffelen
koopt oew ringen bie j

KOELINK juwelier

Burgemeesterstraat 2-4, Enschede

Coöperatieve Boerenleenbank Borne

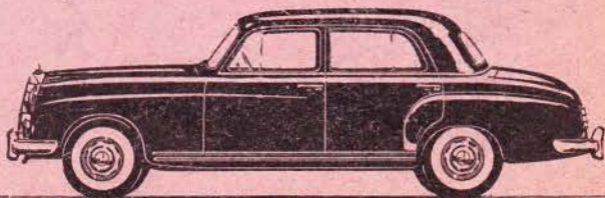

Verzorgt alle bankzaken. Grotestraat 162, tel. 476.

MERCEDES-BENZ Service

in Almelo **Garage GEBR. KEMPERS**

Off. agent van Mercedes-Benz voor Almelo, Hengelo en omstr.

DAKS

REGO

skirts

met een Twin-Set van

Pringle of Scotland

de meest geslaagde
combinatie

Alleenverkoop

WITTEVEEN

Drienerstraat 22

HENGELO (O)

telefoon 3612- K 5400

STALEN ANTI-SLIP TRAPTREDEN TRAPPEN EN BORDESSEN

◆ Uitglijden bij olie, vet, ijs
of sneeuw
niet meer mogelijk

voor: machinekamers en
ketelhuizen
opgangen naar
bordeszen
verdiepingen
nooduitgangen

Nieuwe, zeer lichte en goedkope constructie.

Ook losse traptreden en bordesplaten in elke
lengte en breedte leverbaar

Prima referenties van groot-industrie en architecten

Vraagt vrijblijvend offerte en folders

DIJKHOF - HENGELO

Opgericht 1921, Fabriek van constructie- en plaatwerk
Smeden en algemene metaalbewerking

Tintelend
van
Levenslust!

Koopt melk-producten van de „H. C. M.”
Hengelose Coöperatieve Melkinrichting

Coöp.
Boerenleenbank **Hengelo (0)**

verzorgt alle bankzaken

Parallelweg L.S. 29, Hengelo telef. K 5400-2390

Al rier iej wied, al rier iej kot
Wa'j koopt bie Elbert geet nooit kapot

G. Elbert & zn

Waarbekenweg 54
telef. 3336, Hengel

Rijwielen — Motoren — Bromfietsen

VOOR HEREN- EN DAMESCONFECTIE naar:

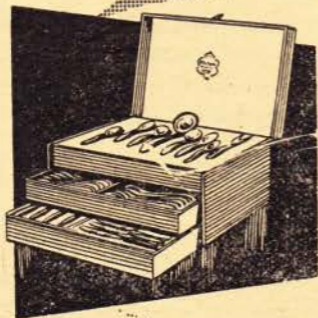
CONFECTIE MORSELT
CENTRUM

BORNE, telefoon 236

VAN LAAR & Co's
AUTOMOBIELBEDRIJF

ENSCHEDSESTRAAT 127, TELEFOON 3983
HENGELO (O)

SIMCA - MORRIS

Cassettes in **KELTUM**
en **ZILFAPLEET**

Keuze uit vele
verschillende modellen
en direct leverbaar

Gebr. VAN WEZEL

Spoorstraat 3, tel. 3926
HENGELO

Ga ook fotograferen!

Bij ons vindt U de beste camera's uit diverse prijsklassen

foto HAARHUIS

OOTMARSUM

Touringcarbureau

Tankstation

„Thiemsbrug“

Autostalling

A. P. van Kleef, Hengelo

fabels vèrve

wéént 't aaltied!

Dus ook uw adres:

FIRMA FABELS EMMASTRAAT 22
HENGELO

MORSINK

woninginrichting

Marktstraat 29-35, tel. 293 Borne

Gothische en moderne eetkamers, slaapkamers, bankstellen, enz.

in eiken, mahonie, noten, kersen, berken en ahorn

Grootste keuze ter plaatse

Wiej gaat met de tied met veur

Moderne
Meubelen

„Huis en Haard“

Enschedesestraat 11, Hengel

◆ OPEL

◆ CHEVROLET

◆ OLDSMOBILE

N.V. Automobiëlbédrijf

BLEEKER

telefoon 2623-4500, Hengelo

Dames- en herenkapper - parfumeriën

H. B. BLENKE Enschedesestraat 8
Hengelo, telef. 3234

CHEMISCH REINIGEN

ROKKEN	1,75	PANTALONS
JAPONNEN	2,75	COLBERTS
MANTELS	3,75	COSTUUMS

HALEN EN BEZORGEN
ZONDER
PRIJSVERHOEGING

Palthe

Filialen in Twente

Almelo: Grotestraat 1, tel. 3675
Enschede: Langestr. 4, tel. 2585

Hengelo: Nieuwstr. 13, telefoon 4092
Oldenzaal: Eerkstraat 20 hoek
Kastanjestraat, tel. 1416

Het A.B.C. voor HENGELO

A PPENDAGES EN LOONDRAAIERIJ

W. Johannink Langelermatweg 47

BAYER

cocos tapijten en
vloerbedekking

Wolter ten Catestraat 1

Centrale schoenmakerij J. KRUTHOF

lederwaren, fournituren, tassen- en schoen-
reparatie. — Pastoriestraat 23, telef 4309

Despecialist voor uw
rijwiel-reparatie is:

rijwielhandel- en
reparatie-inrichting

J. G. W. Falkmann
ANTONIUSSTRAAT 47

Elke beschadiging

aan Uw auto
wordt door ons onzichtbaar
hersteld. Wij zijn **SPECIAAL**
ingericht voor:

- *Uitdeuken*
- *Lasschen*
- *Auto-Spuitwerk*

J. B. SCHUMANN EN ZN.
HENGELO (O) - TEL. 3797

FOTO JOZEF

het betrouwbare adres voor
de aanschaffing van foto en cine-apparaten

Garage LUTO

Huurt oew wagens bij

Kuierdraad 4806, Hengel AUTOVERHUUR

Ham Telgen 3, Hengelo

Alles voor tourisme en
kamperen. — Ook verhuur van tenten,
luchtbedden, enz.

Geniet van de Twentse natuur
op een betrouwbare bromfiets
Wij leveren U het bekende
merk KAPTEIN, reeds 1 a 2
miljoen in gebruik

D. Teesink Langelermatweg
152

L uilekkerland

voor fijne vleeswaren en
fijne boerenkaas

Emmaweg 1, Hengelo

M OLENSTRAAT 5.... BONNETERIE

Speciaalzaak in Blouses, Rokken, Vesten

Natuurlijk voor uw
TAXI telefoon
naar J. van Dongen **6600**
Cronjéstraat 36

P ANKLARE GROENTEN

Aardappelen-
Groente- en **KEES**
Fruithandel: **KOLK**

Spechtweg 8

Deurningerstraat 73

R ONDHOUT

J. M. OTTEVANGER

Oldenzaalsestraat 6a

T OP-slagerijen

OLDE OLT Hof

De boterham belegt met onze worst, vliegt
er in. — Weemenstr. 24, Tweekelerweg 60

V eur 'n mooi geknipt köpken naar : W. BAARTMAN

dames- en herenkapper, parfumeriën
DRIENERSTRAAT 7, telefoon 4536

W. B RUNING Enschedes- B REIGARENS straat 6 telefoon 3919

't vanouds bekende wol-adres annex breierij

Z EUK 'T KOTBIEJ

Veur uw kousen en kousenreparatie

naar de
wed. Coopman **Kousenkliniek** Emmaweg 11
telefoon 6626

BIEJ OONS IN 'T TUKKERLAAND

„FOLKLORE”

(Adriaan Buter, Goor)

In Oatmösken en Dèenkaamp hebt ze wier zurper van „Christus is opgestanden, al van der Joden hun handen”, 'n Heel old christelijk Paoskeleed, dat in dussen hook van Twènte is bliieven bestaon.

't Hef d'r aans nao an too wes, dat de olde Paoskeleeder net as zovöl olde gebroeken de nije tied nich zollen aoverlèven.

Meister Bernink, den 't mooie Dinkellaand ontdekt hef — hee is noe jammer genog al 'n jaor of wat dood — hef ok veur de folklore meujte daon. Hee hef 't mij 'n maol op pampier zat, woo 't dat in zien wark hef gaon.

„Toen ik hier nog een aankomend schoolmeester was, werden de teksten van de oude liederen hopeloos verhaspeld. Men zong bijvoorbeeld: „Christus is opgestanden, alle vader en joden oranje”. Ik vernam, dat de koster een oud kerkboek had, waarin het oudste lied stond afgedrukt.

paosstaken sleppen

Op het zangkoor te Rossum bezat men de geschreven tekst van „Heden is de grote dag” en in Ootmarsum kende men nog het „Allelujah den blijden toon”. Ik verzamelde de teksten en stapte naar de uitgever Bruggeman in Oldenzaal. Voor eigen rekening liet ik een tekstboekje drukken, dat ik gratis aan de kerken in de omtrek uitreikte, wat door de pastoors dankbaar werd aanvaard. 't Was in een geel omslagje, met voorbericht en verklaring van enkele moeilijke woorden. De oplaag was zo uitverkocht, ook een 2de en 3de druk. Ook drukte men ze elders — ook in Oldenzaal — zonder mijn voorkennis na. Zou ik ze weer uitgeven, dan zou ik sommige zinnen wat de **bouw** betreft wijzigen, zodat zij beter gezongen kunnen worden. Sommige regels hebben „voeten” te veel of te weinig”. Dit hef 't begin west van 't wier oplèven van de Paosfolklore in Noordoost Twènte, van paosstakensleppen en vlöggeln. Of bunt d'r misschien nog andere oorzaken, veural veur 't leste, op te neumen? Het paosstakensleppen geet aait nog wal vanzölm en ok 't vlöggeln in Oatmösken hef de V.V.V. nich neudig. Mear 't was toch wal luk vrömd, dat in de oorlogsjaoren, doo 't d'r gin bezeukers van boeten kwam-

optrekken van 'n paosstaken

KOPEN BIJ DE SPAR
IS SPAREN BIJ DE KOOP

* J. Korte

SINDS 1884

uw specialist in Heren- en
Jongenskleiding en Modes

Marktstraat 4, Tel. 2927, ENSCHEDE

een foto van

ROOS doet het!
Grotetraat 41 - Almelo

A'j 'n alozie by DE BURRE in
Oortmöschen koopt, weej' aait secuur
hoo laat of 't is. Meer wy hebt ok
mooi old goldwark veur oe te koop.

Komt mer ees kieken

Café Restaurant

DE HALVE MAAN

De zaak waar u zich thuis voelt.
A. W. VEGER, Oldenzaalsestr. 25

het succes van 1957

BOY- ZÜNDAPP

2 versnellingsbromfiets

hardchrom cylinder
achtervering en jasbeschermers
nieuwste Zündapp-motor

Gelderse
Motorenfabriek

RIJSSEN - TEL. 2600

Weès tevrèden met oew huuske
Da'j oe bouwd hebt met oew vliet
In de mooie, deft'ge villa's
Is 't geluk ook nich aaltied!

men, 't vlöggelen 'n paar maal alle-
nig op 'n eersten dag eholden is.
Mear laat hen, woo 't ze in Oat-
mösken zölm d'r aoever dènkt, ik doo
d'r um, dat heel völ van de bezeu-
kers (en dat bunt d'r doezenden) de
betekenis van 't olde gebroek nich
begriep.

In „Hervormd Enschede" hef enen
C. O. daor 'n gedich op maakt, dat
ik hier laat ofdrukken.

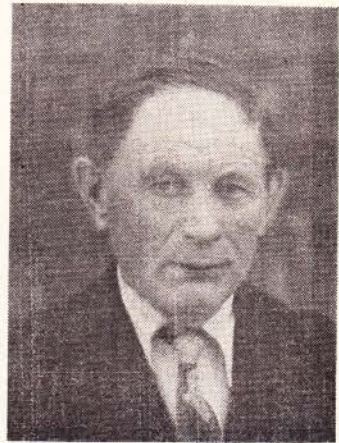
FOLKLORE.

„Christus is opgestanden"
Maar hun harten geloven het niet
Ze voelen elkaars warme handen
En kennen niet Gods verdriet

„Christus is opgestanden"
En ze weten niet wat ze doen.
God heeft doorboorde handen,
Maar wees vrolijk: het land wordt weer
[groen!

„Christus is opgestanden"
Wordt gebracht door de V.V.V.
Maar Hij draagt de schuld en de schande,
Want niemand loopt vrijblijvend mee.

De leefhebbers van de folklore, mut
dit gedichtjen mear 'ns good leazen.

Karakteristieke kop van Twentse plattelander

Komt 'n luk kötterbiej, 'k kan nich
good heuren, zèè 'n vos teggen de
pielèenden.

★

Ne boer mut zweeten vuur zien
brood en as e stèrft - dan is e dood.

TWENTE

tijdens de reformatie

In 1601 werd door de Deventer Classis een Commissie, bestaande uit Hervormde predikanten en ouderlingen, naar Oldenzaal gezonden met de opdracht de protestantisering van Twente door te voeren. Alle Twentse Pastoors werden aangeschreven om voor genoemde Commissie te verschijnen waar zij voor de keus gesteld werden de nieuwe leer te belijden of kerk en pastorie te verlaten. Zo verschenen: Johannus Holtman, Pastoor van **Almelo**; Johannus Nijhof, Pastoor van **Borne**; Johannus Laarhuis, Pastoor van **Delden**; David Buschhof, Pastoor van **Goor**; Johannus Mantink, Pastoor van **Haaksbergen**; Rutger van Halteren, Pastoor van **Rijssen**; Frederik Schilthuis, Pastoor van **Tubbergen**; Goswinus Middendorp, Pastoor van **Weerselo**.

Van deze acht Twentse Pastoors verklaarde de Parochieherder van Almelo zich genegen de nieuwe leer te aanvaarden, terwijl de Pastoor van Borne reeds sinds 1598 de Lutherse leer aanhing evenals zijn voorganger: Pastoor Petrus van Stralen, die in 1558 door de Heer van de Hof „'t Weleveld" (Christoffel Schele) er toe werd overgehaald om in Borne de religie der Augsburgse Confessie te prediken. Borne is alzo dan ook de enigste plaats in Twente waar de nieuwe leer reeds zo vroeg ingang vond. De overige vernoemde Pastoors gaven te kennen trouw te willen blijven aan de Moederkerk.

De Pastoor van Rijssen begaf zich later echter ook in reformatorisch vaarwater.

Van de Parochies **Hengelo (O.)**, **Enschede** en **Losser** verschenen geen Herders op de classicale vergadering te Oldenzaal. Zeer waarschijnlijk waren deze pastoorsplaatsen destijds onbezet en werden deze parochies voorlopig van buitenaf bediend. Pas in 1690 kwam in Hengelo de eerste predikant, terwijl in Enschede al sinds 1598 een bedienaar van de nieuwe leer werkzaam was. Voor Losser zal dat omstreeks 1630 het geval zijn geweest.

De Parochie **Oldenzaal** werd bediend door Pastoor Willem Vasman: 1580-1606. Als trouw Herder heeft hij de protestantse leer in zijn Parochie geen kans geboden. Na hem wisten zich achtereenvolgend nog 5 Pastoors in de Parochie te handhaven. In 1633 ging de Plechelmuskerk echter in protestantse handen over en moest de Pastoor zijn ambtsgebied verlaten.

Ootmarsum moest zijn kerk reeds in 1580 afstaan. Met verschillende onderbrekingen is zij tot 1810 in protestants bezit gebleven. Ook onder de Pastoor van Ootmarsum, Jacob van Delden, bijgestaan door Kapelaan Robert ten Ham (1586-1634) heeft het protestantisme weinig vaste voet gekregen.

Te **Denekamp** wist Pastoor Gerhardus Pees zich tot 1610 te handhaven. Zijn opvolger Pastoor Andreas Brugging (1610-1634) schijnt voor de nieuwe leer niet ongevoelig te zijn geweest. Zijn kudde weigerde althans naar zijn predikaties te luisteren.

De overige Twentse plaatsen kerkten in de naburige parochies.

Het Twentse volk zag en beminde in de Priester Hem, in Wiens waarheid hij werkte. Het duldde geen zielzorgers, welke hun roeping ontrouw waren geworden. Zo wordt ons van een zekere Andreas Bruggink (van 1610 tot 1634 Pastoor te Denekamp) verhaalt „dat hij begon te preeken voor Luther-

Twentse Fourniturehandel

J. Wagelaar & Zn.

Willemstraat 38, tel. 5684, Enschede

Het adres voor
kleermakers- en naaistersfournituren
en -gereedschappen

Vlieseline, Dominator - Stikgarens, Drie-
boompjes - Ribfix - Manchester en
Perskussens, merk „Wagen“

Hengeler mensen, zegt 't voort
Met dit spreekwoord gao'k akkoord:
„Wie de schoen past, trekt haar aan“
Meer doot dit dan bie j. v. d. Laan!

Sj. v. d. Laan

Schoenhandel en Reparatieinrichting

Marktstr. 19. tel. 3059, HENGELO

EIS HET BESTE!

eis0 SLA-tafelbestek

Speciaalzaak

Wemenstraat 6, HENGELO, tel 7832
Kotmansweg 6b, HENGELO, tel. 4981

Ook UW BANK:

**BOERENLEENBANK
ALMELO**

Sluiskade n.z. 44. tel. 3528, - giro 325457

Stalen bureaus, Stalen kasten

Olympia-kantoormachines

G.H. v.d. Veen Almelo, Marktplein 8
Hengelo, Nieuwstr 38

Bie j's levens wit en 's levens zwat
Sprekt aait 'n blömken nog tot 't hart
Bloemenmagazijn „CORONA“
Hengelosestraat 156, telefoon 3238, Enschede

„DELICIA“
koffiemelk

◆ De enige
opklopbare

◆ Uitsluitend
verkrijgbaar
bij de
melkhandel

Overijsselse Melk-
productenfabriek
RIJSSEN

Boerenbond DE - ANKAAMP

hef allns van 't beste spul

◆ Verkenmel	◆ Kollen
◆ Hoon'ervoor	◆ Pottuffel
◆ Beestmel	◆ Zèèizaod
◆ Keunstmes	enz.

de kleine auto voor iedereen
nu met vele verbeteringen

Vraag demonstratie bij:

Willems Langestraat 21
HENGELO

„'n oold adres
in 'n niej hoës“

Grote sortering
Gero-artikelen.
Thee-, eet en
Ontbijtserviezen.
Keuken-uitzetten
Speelgoederen

M. HILBERDINK

Marktstraat 25/hoek Willemsplein, Hengelo

schen en Roomschen, met gevolg dat weinig menschen meer tot de H. Sacramenten naderen".

Ondanks de strenge verordeningen bleven de Priesters hun zielzorg onder de Twentse bevolking uitoefenen. Van gereformeerde zijde werden dan ook herhaaldelijk klachten gezonden naar de Deventer Classis. Zo noteerde dit College in 1667:

„Te Borne woont een Pape, genaemt Albert Beker, op 't Groothuis in de boerschap Hertmen, die daar openbare dienst doet, daar se ook uit de Heerlijkheyt Almelo en omliggende plaatsen by groote troppen heen lopen".

En in hetzelfde jaar:

„Eustatius en Franciscus, monniken van het Oorthuys, houden sich geduirig op te Enschede, doen dienst, stellen collecten aen en anmeeren de hare om alle insolentiën tot nadeel van Staat en Kerke te plegen".

In 1687 noteert dezelfde Classis:

„Te Delden is een Pape, genoemd Schwierink, wonende in een publyk huis, expres tot syn woning gekoft, en tot syn commoditeit gemaakt, doet alle dagen in syn huys misse, predikt alle Sondagen H. Dagen in 't gerigte, dwingt kinderen en ledemaeten in huizen, daer man of vrouw gereformeert is, gedurig tot afval, schrikt het volk in particuliere bezoeking en publyke predicatiën seer af van onze godsdienst: nevens het huys van de Pape is een woning van de kloppen gebout, welker getal seer vermeerdert, waardoor de papisten so verhard worden, dat sy geen gehoor willen geven an de predikant, die verscheide papisten heeft zoeken hare dwaling voor te stellen".

Met de aftocht van de Spaanse troepen (1626) was de vervolging in hevigheid toegenomen.

Betere tijden schenen aan te breken toen de Vorstbisschop van Munster: Christoffel Bernard van Galen, die oude grieven had tegen de Nederlandse Republiek (grensgeschillen), op aansporing van Karel II ons land binnenviel (: 1665). In 1666 werd hij echter door Lodewijk XIV gedwongen tot het sluiten van de vrede. Toen in 1667 de Munsterse troepen onze streken hadden verlaten, was de uitoefening van de Katholieke godsdienst weer een doorn in het oog van de tegenpartij, hetgeen ook al blijkt uit de zojuist aangehaalde notities van de Deventer Classis.

Weer scheen de verdrukking een einde te nemen toen Bisschop Bernard van Galen — een maand nadat Frankrijk en Engeland de oorlog aan de Nederlandse Republiek verklaarden — andermaal Overijssel en Gelderland binnenviel. (1622). De drost van Twente, de Twentse predikanten en regeringsfunctionarissen weken uit naar veiliger oorden. Evenals de vorige keer overmeesterde de Munsterse Bisschop de steden Enschede, Oldenzaal en Ootmarsum de belangrijkste steunpunten in Twente. Konden de Katholieken nu weer ongestoord hun godsdienst uitoefenen, een aangename tijd was het toch niet. Enkele duizenden soldaten van de Munsterse Bisschop moesten hier en elders worden ingekwartierd, hetgeen heel wat overlast bezorgde. In 1674 werd opnieuw de vrede getekend. De Munsterse troepen verlieten ons land en de oude toestand begon weer van voren af aan.

Door de omkoopbaarheid van drosten en andere overheidspersonen, viel er voor de katholieken met behulp van de geldbuidel echter nog heel wat te bereiken.

Een fanatieke vervolger van het Katholicisme was de Drost van Twente te Ootmarsum: graaf Sigismund van Heyden Hompesch. In 1777 bijv. roept hij alle Twentse parochieherders in zijn Kasteel te Ootmarsum bijeen om verantwoording af te leggen over de bekering van twee protestantse meisjes uit Zenderen (de gezusters Anna en Geertruida Hesselink), die over de grens (in het Munsterse) katholiek waren geworden. Pastoor G. J. Hommels, welke de parochie van Hertme bediende en waar ook Zenderen ter kerke ging, verklaarde naar waarheid een verzoek van de betreffende gezusters om in de Katholieke gemeenschap te worden opgenomen, van de hand gewezen te hebben, (zich er zeer wel van bewust dat in het andere geval de gehele parochie gevaar liep door een kerksluiting getroffen te worden). De overige Twentse parochieherders hadden eveneens niets met het geval uit te staan, Niettemin liet de Drost het kerkhuis in Hertme sluiten en de gezusters, zodra deze in Zenderen waren teruggekeerd, arresteren. Zij werden opgesloten in de kelders van het kasteel. Ondanks allerlei pogingen tot afval hielden de meisjes stand. Op het einde van het jaar 1777 wisten zij over het ijs van de kasteelgracht te ontsnappen en zich in het Munsterse veilig te stellen. Onmiddellijk nam de Drost maatregelen. De Pastoor van Ootmarsum werd opgelegd er voor te zorgen, dat de vluchtelingen binnen 8 dagen weer op het kasteel aanwezig waren, daar anders ook het kerkhuis in Ootmarsum zou worden gesloten. Alle pogingen om de meisjes naar huis te doen terugkeren bleven echter vruchteloos. Het gevolg was dat 4000 Katholieken elke vorm van zielzorg moesten ontberen. Ook het dopen was verboden. Een verzoek van de Pastoors van Hertme en Ootmarsum aan de richter van Ahaus en de Bisschop van Munster om uitlevering van de twee meisjes bleef zonder resultaat. Een verzoek aan de Drost en de Staten van Overijssel om opheffing van de kerk-sluiting had eveneens geen succes. Ten einde raad wendde men zich tot de ambassadeur van Oostenrijk in den Haag, welke de belangen van de Twentse parochies in een vergadering van de Staten Generaal met goed gevolg bepleitte. Het bevel tot kerk-sluiting werd ingetrokken.

Het aantal huizen, waar de Katholieken in deze donkere tijden heimelijk hun godsdienstbijeenkomsten hielden is moeilijk te benaderen. In 1687 schrijft de Deventer Classis:

„Te **Tubbergen** prediken twee papen: Wolterink op den Eeschhof en Schurink op Eileshuis, hebbende neffens haar vele kloppen; doen ook dienst in vele boerehuizen, als Reinerink en Holthuis te **Tubbergen**, Egberman te **Albergen**, Kortman te **Fleringen** etc.”.

Elders worden o.a. vermeld:

Het erve 't Rosink bij **Delden**, het erve Wierink en de Havezathe Breckelenkamp bij **Denekamp**, de Weefkamer van het „Fabricghus” in **Enschede**, het erve Schurink in **Friezenveen**, Huize Heeckeren te **Goor**, de Hofstede „t Slot” bij **Hengevelde**, de erven Bartelink en Groothuis te **Hertme**, het erve Bouwhuis in **Lonneker**, het erve Beernink in **de Lutte**, de woning van een zekere Elferink te **Mander**, het Gravenhuis in **Noord-Deurningen**, de woning van een zekere Teusse te **Reutum**, de Tjldhof in **Rossum**, het erve Volmer en het Huis Herinckhave te **Tubbergen**, de woning van een zekere Masselink te **Vasse**, en

het erve Harmelink in **Woolde** (Hengelo). Ook de Kroezeboom te **Fleringen** was lang een bekende plaats van bijeenkomst.

Vele Twentse Katholieken trokken de grens over om er in de verschillende kerkhuizen hun godsdienstige bijeenkomsten te vieren. Sommige kerkhuizen waren daar door de Bisschop van Munster speciaal ten dienste van de Katholieke Twentenaren langs de grenzen opgetrokken. Zo gingen talrijke Enschedeërs geregeld naar 't Oorthuys, even over de grens. De Glaan, een uur oostwaarts van Enschede, deed van 1633 tot 1772 dienst als toevluchtsoord der Twentse Katholieken.

De Haaksbergers trokken naar het tot kerkhuis ingerichte erve Winkelhorst, even over de grens. Verder stichtte de Munsterse Bisschop reeds in 1628 het klooster Zwillbrock, van waaruit priesters missioneerden tot in de vere omtrek. Bekende toevluchtsoorden waren ook de Duitse plaatsen Halle en Alstede.

Het Katholicisme wist zich in Twente ondanks lange en zorgelijke jaren te handhaven. En toen de Franse leuze: vrede, vrijheid en broederschap ook in Twente weerklank vond, klaarde voor het vervolgde Katholieke volksdeel de donkere hemel langzaam op.

Twente tijdens de Franse tijd.

Begin 1795 werd de Republiek der 7 Provinciën door de Fransen bezet. Door het verdrag van den Haag werd ons land zo met Frankrijk verbonden, dat het automatisch met Engeland in oorlog kwam.

Bij de aanvang van het jaar 1795 trok de Hertog van York met zijn Engels leger Oldenzaal binnen; manschappen en paarden werden ondergebracht in de Plechelmuskerk, waar alles wat maar hout was werd verstookt om beschutting tegen de felle koude. Daar men niet over voldoende fourage beschikte, stroopten de soldaten de omgeving af. Evenzo verging het Denekamp waar de Hanoveranen gelijk in Oldenzaal zonder een voet te verzetten de kerk door de Engelsen tot hospitaal lieten inrichten; (Hanover was in persoonlijke Unie met Engeland verbonden).

In 1799 werden Enschede en Oldenzaal bezet door de Hollandse overste: van Dongen. Veel had Twente te lijden onder de bandeloze soldatenhorden.

De voedselvoorraden slonken zienderogen. Toen de Fransen kwamen werd de toestand er niet beter op. Zij betaalden met waardeloze assignaten, die nauwelijks de helft van de aangegeven waarde vertegenwoordigden.

In het voorjaar van 1809 bezocht Lodewijk Napoleon (koning van Holland, 1806-1810, en broeder van Keizer Napoleon Bonaparte) het Oosten van ons land, waar verschillende takken van nijverheid door hem werden bezichtigd.

Zijn bezoek bracht voor de Twentse Katholieken voordelen met zich mee.

Zo schonk hij de Plechelmuskerk te Oldenzaal aan de Katholieken terug; evenzo de kerken in Denekamp, Ootmarsum, Tubbergen en Haaksbergen.

Bovendien schonk hij verschillende subsidies om kerken te repareren en te verbeteren.

Toen Nederland een deel werd van het Franse Keizerrijk (1810-1813) steeg de armoede ten top. Hoge belastingen en schreeuwende duurte verlamden het volk. In 1813 werden de Fransen door de verbondenen ook uit ons land verdreven. Vooral de Kozakken zijn hier in Twente als bevrijders bekend gebleven.

In de Franse tijd en onder het Koningschap volgt Twente de geschiedenis van Overijssel.

Historicus.

DAUWTRÈÈN.

J. G. Varenhorst, Hengelo)

Den eersten hanen kraeit, niewel trek over de moaten,
 De steern vedwient, goat ons alleene loaten,
 De blaere in 't rond zingt zachtkes no 'n leed,
 De teuge knapt, het ruuschet tussen 't reet.

Dauwdröppel glenstert, rood kluurt de oosterloch
 'n Geetling floddert weg, de katoel zit der nog
 De knientjes spölt en douwelt in het roond
 En ginder bie dat erf klinkt 't blekken van ne hoond.

Het lech word meer, doar schöt veur d' eerste moal
 Geliek ne flitsenpiel, ne golden zunnestroal
 Leeg deur het hooft, dan wieder over 'n mös
 Op ne zulvern dekken lik bepoalt no 't natte grös.

De beeste komt in koppels bie et gleent
 Ze wocht de boer, den hier zien dag begeent
 Overal in 't rond, ontslut zich de natuur
 Wat is ons Twente mooi, in 't zunneopkomst uur.

En zoo 't vandage is, zoo was et ook aleer
 En ieder, ieder joar, kump aait het zölfde weer
 Ie denkt dan bie oe zölf, de weeld is toch wa good
 Veural a'j dauwtrèèn goat, en dan mèr leefst te voet.

Toon.

Paasvuren-tocht

De Stichting „Oold Hengel“ organiseerde op de 1ste Paasdag een Paasvuren-tocht door Noord-Oost-Twente.

Twee touringcars met ca. 80 deelnemers vertrokken 's avonds 8 uur vanaf de Thiemsbrug te Hengelo.

In Borne werd even gewacht op het ontsteken van de metershoge „baoken“ aan de rondweg; (zie foto hiernaast).

Vandaar ging de tocht via Zenderen en Albergen naar Ootmarsum, waar men vanaf de Kuipersberg een wijds uitzicht had over de verschillende oplaiende en smeulende vuren.

Na gebruik van consumpties eindigde de tocht, tijdens welke men ruim een dertigtal Paasvuren telde, via Rossum-Oldenzaal weer in Hengelo.

- ★ Als men het amper gered heeft: „'t Is em vuur 't gat of braand“.
- ★ Tegen iemand die veel kommandeert: „Doew hes nog a naa völ veur 't gat te beenden.“
- ★ Van een ziekte: „'t Koomp te peerd en 't geet te voet.“
- ★ Je ontkomt me niet: „Iej springt mij nich oet de pan.“
- ★ „Hè, hè; dekkered“ . . . : dat heb ik gered.

Natuurschoon in Buurserveen door hardnekkige brand geteisterd

Dinsdag na Pasen heeft een felle en hardnekkige brand een oppervlakte van 400 tot 500 ha. heide in het Buurserveen in de as gelegd.

De bosbrandweer, geassisteerd door manschappen van de rijkspolitie, burgers en militairen van de Vliegbasis Twente hebben vele uren een verbeterd strijd gevoerd tegen de telkens weer op andere plaatsen oplaiende vlammen; (zie foto).

Herhaaldelijk zag men hazen en fazanten wegvlugten. De reeën, soms wel in koppels van zes, zochten, al of niet vergezeld van hun kroost - eveneens veiliger oorden op. Veel wild kwam echter jammerlijk in de vlammen om. Bovendien ontstonden duizenden guldens schade door het verbranden van grote partijen turf, welke in het veengebied in hopen te drogen stonden. Enkele gedeelten van in deze streek liggende natuurreservaten en daarmee veel natuurschoon gingen verloren. Dit alles zeer waarschijnlijk door het achteloos wegwerpen van een brandende sigarettenpeuk.

Leuve ie 't nich, of leuve ie 't wal?
 Ne slodderboele lóp ten val.

★

„Wat den vot gef“ zee de boer,
 „he'k leever op de schuppe as op de haand.“

Foto boom: Paosbaaken an de roondweg in Boorn. (Zee: Paosvurentochte).

Foto onder: Braand in 't Buurser-ven. (Klischograph-cliché's „Twentse Courant")

Het A.B.C. voor ENSCHEDE

A

Adolfs & Pennings

de boekhandel t.o. het postkantoor
Studieboeken, pocket-books, romans.

B

ij HERMAN

Betaalt U altijd minder

kleding voor elk figuur

Deurningerstraat 13a — Enschede
(2 min. van het station)

C

OOÏP. MELKINRICHTING LONNEKER- PRODUCTEN ZIJN BETER!

D

Drehfahl

grote keuze in hoeden en petten
ENSCHEDÉ, MARKT 17

E

en KAMPEER-uitrusting van 'T HOEN, zal U steeds voldoen

Ripperdastraat 2, Enschede

Pfaff
is
af!

G

RUNO RIJWIELEN

gaan 2 x maal langer mee
lak roest en schilfert nooit af
Prijzen vanaf f 164.—

Firma D. ZINGER, Oldenz.straat 118

H

HENDRIKSEN

Hengelosestraat 33a

Damesmodes en Pels

K

KUYPER,

hoeden en herenmodes

Oldenzaalsestraat 34

L

ASSCHE gebr.

Huishoudnaaimachines v. af f 295.—
elektrisch in koffer. Adler, Husqvarna enz.
Lipperkerkstraat 215, - telefoon 8087

M

endel

uurwerken
goud en zilver

Ziet onze drie grote etalages vol met
aparte geschenken. Marktstraat 8

N

aar W. J. Bosman & zn

voor GASFORNUIZEN - COMFOREN
WASMACHINES - CENTRIFUGES

Deurningerstraat 35-37, telefoon 5205

O

ok U koopt een VESPA van het VESPA-HUIS

Fa Landewé & zn Broekheurnerweg 76-78
telefoon 5952

P

arfumerie

Dames- en Herensalons

H. J. v. d. Veer Haaksbergenstr 42
telefoon 2876

R

egelmatic uit voorraad leverbaar: betontegels, betonschuttingen, betonkolenkisten, betonputroosters, enz. bimsbetondakplaten, keerwanden

Fa J. H. Schuurink Binnenhavenweg 116
telef. 3009 b g g 4810

S

pecialiaal adres veur oew kleere

Haverstraat 23
ENSCHEDÉ

Nieuwstraat 22
HENGÉLO

V

oor herenkleding

't beste bij BESTERS

Oldenzaalsestr. 122 to R.K. kerk

W

ij verzorgen uw bloemen met succes

lid Fleurop

BLOEMENHUIS
EATRIX

Haaksbergenstraat 29b, telef. 5620 of 3426

Z

AODHAANDEL DALENOORD

'noold Tukkers-adres Oldenz. straat 35

Leu, smiet ow dale . . . .

't Wodt, duch oons, tied, dat d'r luk klaarheid kump in al 't gedoot aover ne Akademie veur Oostnederland of wat ze nog meer in 't zin hebt, benaamp in Twènte.

Al veur jaoren hef de Alg. Ver. Twente zegd, dat d'r 'n Instituut mus kommen, umtrent zoiets as de Fryske Akedemy, waar allens te hoop mus wodden bracht, wat d'r aover oons ländeken bekënd is of nog bekënd kan wodden. Doo 't de A.V.T. veur 't leste maol eer statuten veraanderd hef, is 't ok daar in kommen: een van de doelstellings was de oprichting van een Oostnederlands archief.

Da's allemaol naar bes, mear van de A.V.T. heur of zee iej niks meer. Ze hebt wal nen archivaris, den met de vrouw aoverhoop lig, umdat 't zoerkoolvat nich meer in 'n kelder kan vanwege al ziene papernessen, meer veeders geet d'r rechtvoort nich völle meer van disse vereniging oet. Dat zol toch 'ns veraandern mutten!

„n Helen zet is d'r niks gebeurde en doo gung op eenmaol 't Dènter schaop an 't drieten. Gin Twèntse, mear ne Oost-Nederlandse Akademie wollen ze hebben al alhoowal Twènte toch umsglieks met zol mutten doon, warren ze al dufftig gengs zoonder dat biejeurbeeld 'n Twèntsen Schrieversboond argens of wus. Naoderhaand hebt ze

de waagn wal wier in 't spuur kregen, al hef 't hele spil nog luk van 'n Bomme-las vot. Enen oet Twènte zit noe in de commissie, dee de O.N.A. ('t lik wal margarine!) mut veurbereiden.

Wiej wilt hoppen, dat 't veur mekaar kump zoonder dat ze zich gaot houwen aover de steu waar 't mut kommen en zukke dinge.

Intusken zo'j haost zeggen, dat ze in 't westen van al den drokte bunt wakker eschrokken. De Centrale Commissie voor Onderzoek van het Nederlandse Volks-eigen (van de Kon. Ned. Akademie van Wetenschappen) hef zich temeensten ehaost um eer metwar- kers in Twènte bijmekaar te halen en te prebeern um den kreenk oet te breiden. Zee is daorbij holpen deur et Tivo in Eènsche.

Mu'w dat noe almaal as konkerensie opvatten? Of zol 't wal los lopen a'w 't mear laot kuuln? Oons duch, dat d'r wal 'n gevaor inzit en da'w in 't Tukkerlaand op mut passen, oonze krachten nich te vesnipern.

Dat hoeft toch ok nich?

Lao'w toch zorgen, dat d'r ène Twèntse instelling kump, dee dit wark dut.

Dan kan zowal de O.N.A. as de Centrale Commissie of wel d'r nog meer belang bij hef daar van profiteern. Mear in de eerste plaatse Twènte zölm.

En a'j 't dan wilt wetten: oons duch, dat 't de hoogste tied is, dat de leu in Twènte 'ns um de taofel gaot zitten. Waorum nich um de taofel van het Tivo?

A. B.

MORSINK:

„Stadsrand Holland”

Veur de leden van den Twèntsen Schrieverskring hef Entjes veurig jaor oop 'n kuiermiddag zegt, dat in 't wark van de Twèntse schrievers 't „dramatische” slim mist wödt. „Het drama”, zeere, „is aait 't veur-naamste west wat 't in de litteratuur gaf en oonze schrievers mut daor ook 'n betjen oop an as zee de litteratuur van oonze spraoke van meer belang wilt maken”.....

.....En dan kump daor 'n jaor later èenen, den van te veurten nooit in eigen spraoke schrèwen hef, en maakt 'n kemelie-stuk dat neet alleenig 'n prakkezaosie is aover 'n belangriek nie'jmoods vraagstuk van 't boerenlèven (wat 'n heel plezierige veraandering is in de riego van stukken dee de aole boerderij en de leu en gebroeken van aleer beschriewt) mer waarin de schriever zik d'ran waogt um 'n paa böllekes „dramaturgie” te verwarcken, waordeur 't hele stuk völle „hoger” kump dan wanneer hee 't bij de lach-pillen van Manseum har laoten um d'r wat sjeu an te maken.

Dat is allemaol bij mekaa al heel völle veur 't eerste wark van 'n schriever. Want G. J. Morsink oet Almelo (geboren in Dèlden) har wal 'n bulte toneel-ervaring (hee spöllen veurig zommer nog met in „Hutten Klaos”) mer as schriever mos hee toch in 'n kakstool beginnen, um 't zoo mer ees te zeggen. Daorbi'j was 'n groot veurdeel dat de spöllers van de Almelse „Plattelandsjongeren” heel wat mans bint

NATUURVRIENDENHUIS TE BUURSE WORDT VERBETERD.

Het natuurvriendenhuis „Den Braom“ te Buurse wordt in een driejarenplan grondig gerestaureerd. Met het eerste gedeelte van deze restauratie is men thans gereed. Het oudste deel van het gebouw is geheel vernieuwd en ook zijn in het interieur verbeteringen aangebracht, die meer comfort voor de gasten betekenen. De houten trap naar de bovenverdieping, die niet zonder brandgevaar is, is door een stenen vervangen. Architect van deze restauratie is de heer R. Meinen te Hengelo.

as zee oop de planken staot en daorbij eer moderspraoke zoo oonder de kneen hebt, dat zee zik heelmaols in eer gewone dagelikse gedoon veulen. 't Stuk zölf was eer — dee almaal met 't probleem van de greuiende stad te maken hebt — ook zoo oet 't harte greppen dat 't neet völle meute is west zik de gedachten van de leu van 't Hofhoes veur te stellen. Oet 't Aole hoes en van de aole grond trekken umdat de stad laand-honger hef, is zoer! Daor is völle veur

neudig um de aole grovva zoo wied te kriegen, mer de klëenzön dee 'n goo'n boer wil blieven zut naor de kommende tied en trekt naor 't ni'je laand in den polder.

Morsink hef dit vraagstuk good oetstuk'ked. Daor zit niks gen anstellerij an. Alns wat daor veur ow ogen spölt wödt, is echt en gebuurt wezenlik waor an de raand van alle plaasen dee in disse tied zoo onmeundig greuit. Daor is wisse ook wal wat oop 't stuk an te marken. Zo bie-

veurbeeld, dat 't begunt met 2 minuten laank „akteren“ zonder dat daor 'n woord bij zegd wödt, wat veur 'n eersten anzat heel meulik mut ween en daor staot nog wal 'n paa oetdrukkingen en weurde in den teks, dee neet heelmaols zuuver bint, mer Morsink (en Klaassen oet Albergen, den em met wat zegswiesen hölpem hef) verdeent veur dit stuk, dat 21 en 22 Meert in 't Groenendal is spölt veur oopheupte volle zalen, oonze kompelmënten!

G. V.

Het A.B.C. voor OLDENZAAL EN OMGEVING

A 'j 'n bezoek brengt aan Ollenzel
breng iej van zömsprekkend ok 'n
bezoek an: lunchroom en
DAVINA's ijsbuffet
(op de markt)

B iej **OOSTERHOLT
WIEGERINK**
koop ik dit jaar miene schoon'n
Grotestraat 27

D E BESTE VLOER
„FLOORFLEX“
Oldenzaalse Bouwmaterialenhandel n.v.

Foto's könt nich kieken
mer oonze foto's mo'j bekieken
fotohandel „'t KIEKKËSKE“

HAARDEN en OLIESTOOK
CENTRALE VERWARMING
HEIDEMANN & Zn.
BOTERSTRAAT 13 - 15

KISTEMAKER
voor uw
WONING-INRICHTING

Maar, u weet het toch wel?
Voor al uw LEVENSMIDDELEN
in Ootmarsum en omgeving naar
firma BANK SPAR-
kruidenier

OOK UW ADRES:
fa **B. M. OUDE BOS & ZOON**
Hofmeyerstraat 40, telefoon 800
Burgerlijk-, Utiliteits- en Wegenbouwbedrijf

Restaurant annex **GROBBE**
Snackbar
Um zien ies en aandere lekkere häpkes
alum bekend — telefoon 2550

TELGENKAMP's
ZAADHANDEL
Het adres voor tuin-, bloem-, en
landbouw-zaden, bestrijdingsmiddelen.
MOLENSTRAAT 6, telefoon 1258

Bezoekt per
„ONOG“

DENEKAMP
„De parel van Twente“
en
NORDHORN

LIJNDIENST: OLDENZAAL - DENEKAMP - RAMMELBEEK
(grens)

MIDDEN-TWENTSE WOORDENLIJST

(J. W. M. Gigengack - Hengelo)

hoonk, plaats. 't Is nèrgens better as in 'n oalden hoonk: Oost West, thuis best.

(h)oornte, horzel.

horkerd, vrek, schrapper.

horlepieve, langbenige mug; iemand die mank loopt.

horse, kous; sok. 't Hert zol òw in de horse zàken.

hòrst, kleine hoogte, veelal kunstmatig aangelegd om bescherming te vinden tegen het water.

houwen, (zik), zich verdedigen; vechten; zich meten met.

houwbek, dikwijls scheldend vrouwspersoon.

houwlik, huwelijk.

huffeld, fors manspersoon; een boom van een kerel.

huja, wieg.

Hulsbeeker mölle, watermolen op de Gammelkerbeek t. Z. van Oldenzaal, en vroeger eigendom van die stad. In 1589 door brand verwoest; ca. 50 jaar later weer opgebouwd. plm. 1750 afgebroken.

humme, draai je om.

hungerbet, hongerige beet. Te hungerbet opkónnen: in één hap opkunnen; arm zijn.

huppig, met sterk uitspringende heupen. Ne huppige koo.

husselen, schudden.

Huttenkloas, moordlustig manspersoon (18de eeuw), gehuwd met Aorne uit welk huwelijk 2 zonen. De echtgenoot, een roofzuchtig man, lokte vreemdelingen in zijn huis en sloeg hen onverwachts de schedel in. Zijn laatste slachtoffer was de kousenkoopman Willem Stint uit het Hannoverse, in 1774 vermoord. De gevreesde moordeenaar werd gearresteerd toen hij op het feest van Maria Boodschap uit de Kerk te Delden kwam; zijn vrouw en zoon Janus werden in hun hutje ingerekend. Vader en zoon werden in sept. 1775 te Oldenzaal levend geradbraakt. Vrouw Aorne werd geworgd.

Huttenpeter's vul, (het veulen van Peter uit de hut); naam, door boeren uit scherts gegeven aan de zoon van een zekere Munsterlander Peter en diens vrouw Triene, welke plm. 1730 een hut hadden opgeslagen op de markegrond bij Enschede (: Bottenkaamp). Deze zoon, die op de heide tot een reus was opgegroeid, verkocht zich voor f 100 per voet (oude lengtemaat) aan Frederik Wilhelm I (Koning van Pruisen) voor diens lijfwacht. Later werd deze benaming toegepast op veulens van bijzondere grootte.

huttentut, karmil, dederzaad, gekkenzaad, vlassodder (: kruisbloemige plant).

I. **Huun** -en: Hun of Magyaar, behorende tot de Hongaarse volksstam van die naam. De Hunnen komen meermalen voor in de Twentse sagen, die soms een kern van waarheid bevatten. Zij waren groot als reuzen, bewoonden o.a. de Huunenboarg

(zie daar), en zouden dikwijls te hulp zijn geroepen bij het uitdrijven van boze geesten in behekste mensen en behekst vee. Ook wordt overgeleverd dat hier en daar wel eens een maagd door een jonge Hun was geschaakt (zoals een zekere: **Almaans Bertha**). Hunne van 'n zón: zwaargebouwde kerel.

II. **huun**, hoeden.

Huunenboarg, de Hunnenborg, Saksische burcht in de buurtschap Volthe t. Z.W. van Denekamp; vroeger omringd door een aarden borstwering. Genoemd naar de Hunnen of Magyaren, welke omstreeks 925 in grote getale door Duitsland trokken. Wolfgang, graaf van Bentheim, neemt nog deel aan een tegen de Hunnen ondernomen veldtocht (plm. 930). De overwonnen Hunnen werden gevankelijk meegevoerd en in de her en der verspreidde (onbewoonde) burchten ondergebracht. Later werden ook zigeuners, welke een toevlucht vonden in deze oude ruïnen, Hunnen genoemd.

Huunenpot, -pötte: urn.

Huunenwal, zie Posselenhook.

I.

iedelstroanken, -s: iets wat geen nut geeft, geen vrucht levert.

iegeldassche, -n: hagedis.

iederbot(s), telkens.

iemem, mv. iemen: bijenvolk.

iemenschoer, schuurtje met open voorzijde waarin de bijenkorven staan. Jeugdherberg omgeving Delden.

I. **iep**, zie hiep.

II. **iep**, hakmes.

ieperig, zwaarmoedig. Zie ook. hiep.

ieprom, roerdomp (: reigerachtige moerasvogel). Ook: **iepron**.

iepron, zie ieprom.

ies, ijs. **We-indies**: wrakjes. Ook: **rok-ies**, **ton-ies**.

ieweltassche, hagedis. Ook: ewerdasse. (Duits: Eidechse).

iewe(nboom), taxus.

iezermölle, molen waar waarschijnlijk moeras-ijzererts (ijzerroer) bewerkt werd.

iezerstaark, varkensgras (een soort van duizendknoop; lidgras).

impost, inborst. Van impost nen gooden keerl wèen.

inbeeldig, verwaand; trots.

in eigenhaandig persoon, inhoogsteigen persoon.

inpestig, eigenzinnig.

inschree, -o, apart vak in een (kleren)-kist.

J.

Jaagop(per)vèeld, veld in de omgeving van Agelo waar zich vroeger verschillende tumuli bevonden.

I. **jagen**, jög, jeug (of: jagen), 'ejöagen: jagen.

II. **jagen**, jag jeug (of: jagen), 'ejag: op wild jagen

OET 'T EMS-LAAND.

De Weergänger.

Up'n hogen Esk bi de Teglinger Möhle
vernimmst du to Middernacht mangs dat Geböhle:
„Woor schall ick em laoten?
Woor mock der mit hen?“

Dat is Kniepen Gedirk, de in ollen Tieden
sien'n Naohber Berndhinnerk dat Land wull strieden,
bet antleste de Sake
dann kööm vör't Gericht.

Berndhinnerk door klaget: Gedirk dö bi't Plöögen
em Johr vör Johr den Grenzsteen verröogen
un harr nu sien'n Acker
all half unner 'n Ploog.

Gedirk stritt et af un seggt, dat wöör laogen —
noch nooit nich harr he sien Naohber bedraogen —
alltied harr he plööget
bloot eegenen Grund.

Kien Mensk wull betügen, well dat Land nu müg hören.
Do föddert de Richter: „Gedirk schallt' beschwören!“ —
Gedirk böört de Hand up
un deit sienen Eed.

Doch de Eed, de was falsk — un de Buur Gedirk Kniepen
behöllt up'n Esk den staohlen Striepen.
Man kien Glück is der mit —
up em luurt all de Dood.

Kort drup will vör'n Grummel he jüst mit'n Wagen
dat leste Fohr Hei naoh'n Hoff herup jagen —
door upmaol — door trefft em
de Dunnerstraohl!

Mit'n Steen unner 'n Arm in de Middernachtstunde
up'n Esk he nu löppt un böhlt in de Runde:
„Woor schall ick em laoten?
Woor mock der mit hen?“

So häff he den Steen all wall hunnert Johr draogen,
un wullt du'n erlösen — dann segg up sein Fraogen:
„Sett hen weer den Steen,
woor du'n wegnaohmen häst!“

Foort smitt he den Steen up de richtige Stäe.
Of Kniepen Gedirk dann wall Röst finft un Fräe? —
Well weet? — Gott bewohr di
vör falskswooren Eed!

Meppen, 1957

Bernhard Uphus.

Esk - es; Geböhle - geböl, geschreeuw; Schall - zal;
Verröogen - verplaatsen; Man - mer; Luurt - loert;
Erlösen - verlössen.

WEEJ 'T NOG.

Weej 't nog, of bi'j ta wier vergetten
da'j tonmoals zo gek hebt doan,
da'j bie honderd doezentallen
langs de stroaten hebt e stoan?

Weej 't nog, dat den lesten vijaand
em as 'n hazen is e smeert,
ton van boam „de vroleke achte”
de stroaten hadn schoon e keert?

Weej 't nog, dat de kogels fluiten
soms biewielen deur de stroat,
ie gewoon de haande drukten
van ne Canadeesn soldoat?

Weej 't nog, hoo good ees wie 't alle warn
jong en oald en arm of riek,
in 'dat éene „Oranje boven”,
warn ze alle glad geliek?

Weej 't nog, dat veur 't eest noa joaren
de vrieje kraant het niejs wier gaf
en de radio met blyeschop
in de kôkken wôr e brag?

Weej 't nog, dat de laanveroaders
ook veur goed hadn of e doan,
en ze veur hun slechte doaden
veur den rechter mossen stoan?

Weej 't nog, dat de Rooie Kruus-leu
vechten mossen met vlo en loes,
want onze jongs kwamn oet de Pruuske
en mossen gezuuverd, gauw noar hoes?

Weej 't nog, dat vól onderduikers
wier op stroate konden zeen,
leu dee leewt hadn in 't vebörgen
en merakels vólle leen?

Weej 't ook nog, dat der heélvól
't ende nich meer hebt e haald,
umdat ze veur **oe** en **miene** vrijheid
met het leem hebt betaald?

Weej 't nog, dat dee Vrijheid
oe meer weerd nog was dan goold?
Zorg doarum ook, daj dee vrijheid
veur het noageslacht behoord.

Toon

DE KEERSE.

't Was op nen breuierigen zomer-
dag, da'k èem bije Jannao en Dieks
angung zo a'k dat 'n paar maal in
't jaor dee. Vólle hadden ze nich
neudig — 't wadden aole aolder-
wetse zuunige leu — meer wat ze
koffen mos good wèen en van 'n
oold adres.

Ik wasse d'r good kunnig en gung
de nienduure naor binnen. Nums te
zeen. Ik de delle aover en naor vuur-
ten. Bello, den bieje 'n lössen heerd
lag, grommen 'n betjen in zik zölm.
Ik kieke ees rond of ter ok volk
was en daor zag ik deur ne halm
lös staonde duure Dieks veur de
beddestie zitten. Van de naobers har
ik al 'eheard dat Jannao d'r naa
slech an too was en dat 't wal nich
lange meer zol doeren. Daor heuren
ik Dieks vraogen: „Jannao, zö'w 'n
kraans nemmen en 'n betje bidden?”
Ik zag wa dat zee naa kotäömig was.
„Lao'w meer ne keerse anstekken”
gaf 't aole mënске tot bescheed.

Dat gung an en Jannao heul de
keerse vaste. Zo wadden ze tehoop
vrom an 't bidden doo der opees 'n
doonderslag deur de loch göllen van
wo bi-j mig. Met zeg Dieks tegen
ziene vrouwe: „Jannao, ik hebbe 't
heui lös liggen; ik wil 't èem in heu-
pe smieten, aans rëgent mij en.
Mogs van te vuurten dood gaon
veur 'k ter wier binne, mus mij
eers de keerse oetpoessen, aans steks
miej 't hele hoes in braand.

'n Twentsen-Stalen-keerl oet Goor

Twënterlaand

en -leu

en -spraoke

Maondblad vuur 't Twëntse volk

Officieel tidschrift van 'n Twentsen schrieversboond

REDAKTIE-RAOD:

Gerard B. Vloedveld sr., Almelo
(vuurzitter van 'n Twentsen
kreenk van Sassische schrievers)
Toon Borghuis, Oldenzel
Jan Wilmink, Hengel
Arend Lamm, Hengel
Adriaan Buter, Ènsche, Goor

SAAMSTELLING:

TWËNTSE SCHRIEVERS

Abonnemèntsprìes:
f 3.60 in 't jaor
Lôsse nummers: 45 cènt

Verschìenings-daota:

- 1) januari-februari
- 2) meert
- 3) april
- 4) mei-juni
- 5) juli
- 6) augustus
- 7) septèmber-oktober
- 8) novèmber
- 9) decèंबर

REDAKTIE en-
ADMINISTRAOTIE-ADRES:
Uitgeverij „Twënterlaand”

Kortenaerstr. 29 - Hengelo (O.)
Kuierdraod: K 5400-7987

Baank:

„De Twentsche Bank N.V.”

Postrekkeningsnummer: 820018

Foto op 't umslag: STIFT WEERSELO

Het A.B.C. voor ALMELO

<p>As. bromfietrijders! Weet U dat wij U geheel kunnen kleden: leren vesten, jassen, brieven grote keurcollectie JO LOUW. Oranjestraat 6</p>	<p>MIDDELKAMP in de Steege hef ook 'n gooien bril voor de leu in Almelo en omgeving ORANJESTRAAT 27</p>
<p>'t Broekenhuis Pantalons, Sportcolberts Keuze uit 1000en Kerkstraat 3</p>	<p>Niet voor het gewin maar voor het gezin! Coöperatie Almelo</p>
<p>Café „De Mooie Vrouw“ Hotel-restaurant Een van de ooidste zaken in Twéntelaand Ootmarsumsestraat 488</p>	<p>P = PEZIE Sinds 1873 dat zegt genoeg</p>
<p>De Schelfhorst“ - Almelo Compleete woninginrichting, bedden, dekens, tapijten enz. GROTESTRAAT 146</p>	<p>Rompelman opgericht 1899 Corsetten, tricotages, kousen Grotestraat 61. Almelo</p>
<p>EIER koop iej venergens better as bie'j de A. B. T. B., in de Brugstr.</p>	<p>SCHOLTEN's Boekhandel Alle boeken over Twente Grotestraat 116 - telef. 2235</p>
<p>Fa F. Th. van Buuren & zn Sanitaire- en electriche installaties Centrale verwarming</p>	<p>Toko - ALMELO uw adres voor ORANJESTRAAT 34 SOUVENIRS</p>
<p>Grimeren en toneelkappen uw adres voor Twente H. DE NOOY Grotestraat 12. telefoon 2262</p>	<p>UW adres voor Bier - Limonade Chocomel - Wijnen H. Teeselink groothandel in bier, limonade enz. GROTESTRAAT 140a</p>
<p>Heeringa & co., Het Twentse Serviezenhuis Grotestraat 87</p>	<p>Voor al uw parfumeriën is: Drogisterij B. A. Hermelink, Grotestraat 155-157 uw adres.</p>
<p>Koopt uw gereedschap voor tuin- en landbouw bij: Wed. N. G. Pouwels Ootmarsstraat 51</p>	<p>WELLER AGGENBACH ALMELO naaimachines breimachines Grotestraat 154</p>
<p>LANDBOUWERSBANK „ALMELO“ een begrip voor de Twentse boer van nu en voor de toekomst</p>	<p>Zo is het goed dansen leert u bij POLMAN Ootmarsumsestr. 26 telefoon 4880</p>

**FIAT
1100**

**Geen weg te slecht
geen bocht te scherp**

Garage
J. B. Ernê

Deldenerstraat 42
telefoon 2120
HENGELO

Heeringa & Co.,

Het Twentse Serviezenhuis

Nieuwstraat 36 - Hengelo

SOLEX, RAP, BATAVUS, BILONET en
GAZELLE-fietsen

Ze bint 'er wal goedkoper
mer nich better

Vraogt vriejblievend priescourant bie:

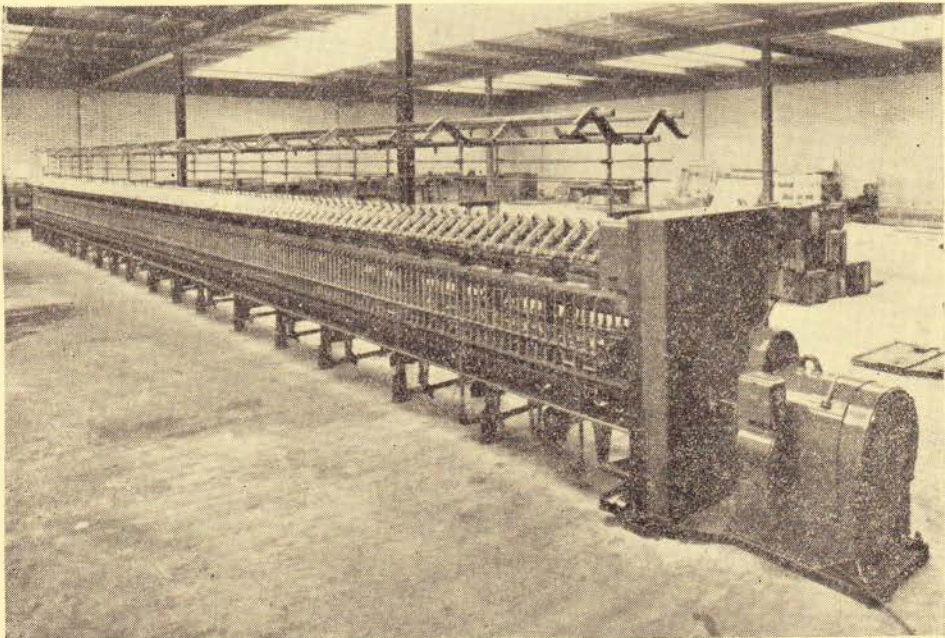
H. COOPMANS

Boekeloseweg 86, tel. 3617, Hengelo

Et mag toch wal ees ien de kraant
dat ien oons kleane Tweaansche laand
ne SPINMESIEN wödt fabriceerd
dee haost nich hoof te wödden smeerd.

Waor nen cilinder 't eerste slit
is 't dat daor 'n naoldlager sit
Sodaönig non nich dat gesmeer
met de ölliekan en so wat meer.

En de productie? Tien percent
méér as bie j oonsen konkurrent.
Dat is nao 'n deepgoand oonderseuk,
voor oop 'e schreven ien de beuk'.

Geleverde machine met 460 spillen

Nederlandse Textielmachinefabriek OUDE FCBERINK n.v., Hengelo

Automobielbedrijf
W. Noordegraaf

off.

dealer

HENGELO (O.) - telefoon 4444

As voort de weenter is ve'biej
En 't veurjaor kump in 't laand
Hef **WILMINK's** was- en ververiej
Ow almaol geern as klaant.

WASSEN STOMEN VERVEN
WILMINK

Telef. 3577. Beckumerstr 3
Telef. 4358 Brinkstraat 5a **Hengelo**

Depôts: Haaksbergen, E. v. Kranenbroek,
Zeedijk; Borne J. Vos, Azelosestr. 73; Almelo
Ootm.str. 347; Enschede: D.K.S., kousenrep.

Veur kousen. sökken, kneupe en
kousenreparatie

„Het Spinnewiel”

Tuindorpstraot 41. tel. 4994, Hengel

A. BRANDS & ZONEN
WONINGINRICHTING

Burgemeesterstraat 1, Enschede

Deventer SMYRNA-TAPIJTEN voorradig
300/400, 250/350. 230/300

Hoog POOL-karpetten in 7 maten voorradig

Effen KARPETTEN in 10 kleuren voorradig

TAPIJTLOPERS in 90, 70, 57 en 50 cm.

IN ENORME KEUZE!

Sluis
VOOR OOG EN OOR!

Marktstraat 17 - Hengelo

Coöp Boerenleenbank, DELDEN

ALLE BANKZAKEN

SPOORSTRAAT 9, telefoon 0 5407-437

Timmerfabriek

HANNINK

HENGELO (O.) telefoon 3701

Levering van **kozijnen**
ramen
deuren
trappen enz.

voor utiliteits- en woningbouw

Voor al uw huishoudelijke artikelen
tuingereedschap en ijzerwaren

E. W. v. d. BROEK

HENGELO

Industriestraat 31 - telef. 3959

Twekkelerweg 128 - telef. 6991

Wee'j wa'j doot?

Koop biej **STUBBE**

oewen hood!!

Marktstraot 3 Hengel

In herenkostuums

en regenjassen

vindt u de
mooiste en
uitgebreidste
collectie bij

Tielkes
WEEMENSTRAAT 9
HENGELO

Kleedt U beter en beslist goedkoper!

BOERENLEENBANK LATTROP

verzorgt alle bankzaken

3⁰/₀ rente over al uw spaartegoed

Laot meer kuul'n, 't löp wa lös
Ook as 't mangs ne haanddik vrös
Meer dan bie'j van 'n BERG zien'n heerd
Déé is de cënt'n dubbel weerd

W. T. v. d. BERG

Huishoudelijke artikelen, elekt, smederij
vakkundige bewerking,
Specialiteit: oliehaarden

Telef. 2534, Pastoriestraat 30, HENGELO

HOLLANDIA ONDERGOED

kousen, sokken, tricotages (tevens kousenreparatie)

MANUFACTURENHANDEL

H. J. BENNINK

Industriestraat 88

Hengelo (O.)

Nasaka

de kous
met de
9 levens!

fa C. Dijkhuis
Haaksbergen

Henny J. van Egteren

C. F. Klaarstraat 18a, tel. 2365, Enschede

Lid van de Selectiegroep
van Nederlandse Dameskappers

Gediplomeerd dames- en herenkapper
manicure - pedicure
Schoonheidsspecialist
medisch gediplomeerd haarkundige

Tukkers. a'j oew èegen belang beseft
Kiek iej bie'j Van Merkstein, want den hef't

v. MERKSTEIN

Tuindorpstraot
Hengel

Oew zaak veur ve'lichting, wasmachines,
stofzoegers, elektr. klokken, scheerapp. enz.

SPAARRENTE

3-3¹/₂ 0₀

bij

Boerenleenbank DENEKAMP

Wat zas as dös was kas!

TASCHE

dut alles wat e kan um
oewleu naor tevreesheid
te bedeenen

Keerls-,vrouweleu en keenderkleer'n

Manufacturen

Berre -en berregoed

DEURNINGEN

Boerenleenbank
(tevens Spaarbank)

Wij behartigen
al uw
financiële
belangen

C. A. & V. V.

Veevoeders
Meststoffen
Brandstoffen
Zaa-enpootgoed

Tel. K 5402-201

FILMEN is niet alleen ons werk,
maar ook onze HOBBY

Foto PRINS HENGELO

Wij helpen u verder met uw filmerij

Het Wonder van Hengelo

Magazijn voor:

rijwielen-onderdelen en electra

Willemsstraat 27, tel. 3913, HENGELO(O)

Automobielbedrijf

J. WARMINK

HENGELO (O)

Ziet onze nieuwste Austin (A 40, A 50,
A 90, A 105) en Bestelwagens

OLDENZAAL

de zaak met meer
dan 50 toonkamers

Wi'j oew hoef opknapp'n
of oew èrve?

Gaot naar **VERSTEEG**
Dee hef hierveur
de beste vèrve

Molenstraat 20 - Hengelo (O.)

Voor medaille,
krans, tak of beker,
bij ons slaagt U zeker.

GROOTSTE SPECIAAL-
COLLECTE IN TWENTE

Hoen
RIPPERDASTR. 2a
ENSCHEDÉ

speciaal
adres

muziek-
handel

**B
U
L
T**

Oldenzaal

VOOR BETERE HERENKLEDING
HOEDEN EN MODES

oostvogel
sinds
1795

Grotestraat 63 - ALMELO

MAKELAARSKANTOOR
ROTTINK N.V.

Deldenerstraat 36-38, Tel. 3041, Hengelo (O.)

VASTE GOEDEREN

ASSURANTIËN

HYPOTHEKEN

- Gunstig gelegen industrie-
terreinen, ruime arbeidsmarkt.
- De grootste markt van
Twente.
- Een prachtige omgeving.

INLICHTINGEN: STADHUIS RIJSEN

Tukkers..., mag ik effen 't woord?
Gooit ow gèld nig aover boord
Tukkers... ak ow raon mag... spoort!!!
Gao'j daor almaal met akkoord?

Brengt dan ow
gèld naor de

Nutsspoorbaank

Drienerstraote 26
Hengel

Boerenleenbank
Oldenzaal

3% rente

voor direct opvraagbaar spaargeld

de spaarbank vooriedereen

Formeltade
ideale
koffie-
melkU
proeft
de
roomVerkrijgbaar in flessen van 230 gram (36 cent)
en 400 gram (52 cent)VERKOOPKANTOOR „Multifarm”
BOEKELO

't Is 'n bewies
in 't VLEESPALEIS
koch men de beste kwaliteit
veur de laagste pries.

Gebr. van Gelder

Deldenerstraat 29, Tel. 2280, HENGEL

HUISHOUDTEXTIEL
VOERINGSTOFFEN
JAPONSTOFFEN

D. Jordaan & Zonen
Textielfabrieken N.V.

HAAKSBERGEN

Coöperatie

is het allens umvattende woord
veur ne organisatie dee allenig
de belangen' van eur leden op
't oog hef, want . . . winstbejag
kan' nooit eer doel wèen; van
daor eer naam:

„VOLKSBELANG”

met eer devies:

„NICH UM 'T GEWIN
MER VEUR 'T GEZIN”

Coöperatie „Volksbelang”

Haaksbergen*Bij ook al lid?*

Een motorrijwiel, scooter of bromfiets?
Het grootste rijgenot verschafft U:

NSU

prijzen van aff 475.-

Importeur:

J. Huiskes

tel. 401, DELDEN

Lekk're en gezonde
pankooke, met mèl van
de Grutter oet Boorne

*

Erven ten Cate – Borne

Ginne Twènt, den

Heidemann nich kènt

Veur bettere waarmte deur
centrale ve'waarming
met öllie of kollen
de an'eweez'n leu

OLDENZAAL - Boterstr. 13-15
Tel. K 5410 - 377, 1008